

Semper Fidelis

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Nagroda

Semper Fidelis

2025

RP Patronat Honorowy
Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej
Karola Nawrockiego

Szanowni Państwo,

Kresy Wschodnie zajmują szczególne miejsce w pamięci zbiorowej naszego narodu. Wszakże utracone przez Rzeczpospolitą w wyniku decyzji wielkich mocarstw, pozostają nieodłącznym elementem polskiej tożsamości, dziedzictwa kulturowego oraz sentymentalnych – choć często naznaczonych martyrologią – wspomnień przekazywanych kolejnym pokoleniom. Upamiętnianie dziedzictwa kresowego jest naszym obowiązkiem, a podejmujący się tego zadania, nieradko wciąż działający w niezwykle niesprzyjających okolicznościach, zasługują na najwyższy szacunek.

Z tych właśnie powodów Instytut Pamięci Narodowej ustanowił w 2019 roku wyróżnienie „Semper Fidelis”. Jest ono wyrazem wdzięczności wobec osób, instytucji oraz organizacji społecznych, które z zaangażowaniem i pasją podejmują działania na rzecz upamiętniania dziedzictwa Kresów Wschodnich Rzeczypospolitej – zarówno w Polsce, jak i poza jej granicami. W tym roku nagroda jest przyznawana już po raz siódmy.

Tegoroczni laureaci podjęli się dzieła krzewienia pamięci o polskich Kresach na różne sposoby i prowadzili lub prowadzą swoje działania w bardzo różnych miejscach, ale łączący ich bezinteresowna praca na rzecz polskiej wspólnoty narodowej. To właśnie dzięki takim postawom – osób i grup zrzeszonych w organizacjach – polskość przetrwała na wschodnich rubieżach dawnej Rzeczypospolitej pomimo wieloletnich represji, prześladowań, systematycznego zwalczania polskiego języka i kultury. Z całego serca gratulujemy i dziękujemy im wszystkim za ofiarność i poświęcenie. Jesteśmy pewni, że kolejne pokolenia będą dumne z Państwa wysiłku!

dr hab. Karol Polejowski
Zastępca Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej

Laureaci

Semper Fidelis

2025

Dymitr Wojciechowicz

W wyniku unii lubelskiej w 1569 r. obszar dzisiejszej Białorusi, jako ziemie Wielkiego Księstwa Litewskiego, stał się częścią Rzeczypospolitej Obojga Narodów. W kolejnych stuleciach polska kultura wywierała przemożny wpływ na lokalne elity. Ziemie wchodzące dziś w skład państwa białoruskiego są ojczyzną między innymi: Adama Mickiewicza, Elizy Orzeszkowej, Melchiora Wańkowicza, a także Tadeusza Kościuszki i Witolda Pileckiego. W wyniku II wojny światowej Polska ostatecznie utraciła tereny nazywane Kresami Wschodnimi. Choć większość Polaków opuściła w tym czasie kresy, to do dziś niemal 300 tysięcy obywateli Białorusi deklaruje polskie pochodzenie, stanowiąc drugą największą mniejszość narodową w tym kraju. Za Bugiem pozostały również bezcenne zabytki i miejsca polskiej pamięci. Nielatwego zadania ich poszukiwania podejmuje się od lat Dymitr Wojciechowicz.

Z wykształcenia historyk. Realizuje projekty związane z pielęgnowaniem polskich obyczajów i miejsc pamięci. Prowadzi działalność kulturalno-oświatową skierowaną do białoruskiej społeczności polskiej, wspierając ją w staraniach o zachowanie poczucia przynależności do ojczystej wspólnoty narodowej. Poszukuje także polskich miejsc pamięci znajdujących się na terytorium Białorusi, począwszy od prowadzenia kwerend w archiwach aż po organizację poszukiwań w terenie. W wyniku jego prac odnaleziono i poddano rewitalizacji dwadzieścia siedem grobów i upamiętnień. Znajdują się wśród nich mogiły powstańców listopadowych i styczniowych, polskich wojskowych i urzędników z okresu II Rzeczypospolitej, a także literatów, zesłańców i wielu innych osób zasłużonych dla polskiego narodu.

Dymitr Wojciechowicz poszukuje również i w miarę możliwości gromadzi pamiątki związane z Polakami i polską kulturą. Jego intencją jest stworzenie kolekcji, która w przyszłości mogłaby dać początek polskiemu muzeum na Białorusi.

---

ks. Marcin Waclaw Januś

Naddniestrze to region położony w Europie Wschodniej, między Ukrainą a Mołdawią nad brzegami rzeki Dniestr. Obszar ten ma historyczne i kulturowe powiązania z Polską – jego część znajdowała się w granicach Rzeczypospolitej Obojga Narodów aż do drugiego rozbioru Polski w 1793 r. W Naddniestrzu mieszka około 1800 Polaków, skupionych głównie w miejscowościach Słoboda-Raszków i Rybnica.

Ksiądz Marcin Waclaw Januś, należący do Zgromadzenia Księży Najświętszego Serca Jezusowego, od ponad dwudziestu lat pełni w Naddniestrzu posługę duszpasterską. Obecnie jest proboszczem w parafii św. Marty w Słobodzie-Raszkowie, w której prawie połowa mieszkańców deklaruje polskie pochodzenie. Pomaga mieszkańcom znajdować polskie korzenie i zachęca ich do badania rodzinnych historii. Dzięki jego pomocy wiele młodych osób rozpoczęło naukę języka polskiego i uzyskało Kartę Polaka, a kilku uczniów z Naddniestrza wyjechało do szkół w Polsce. W swojej parafii celebrowe polskie święta, a także jest zapraszany na uroczystości do miejscowości, w których brakuje katolickich kapłanów.

Ksiądz Proboszcz wkłada wiele wysiłku w organizację pomocy humanitarnej i zdobywanie wsparcia dla potrzebujących mieszkańców regionu. Współpracuje z Konsulem RP w zakresie udzielania pomocy osobom polskiego pochodzenia. Aktywnie uczestniczył również w akcjach Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie” im. Jana Olszewskiego, rozdysponowując paczki i przewożąc je do Naddniestrza.

Angażując się w upamiętnienie walk o przetrwanie lokalnego kościoła w dobie komunizmu oraz rozszczajając opiekę nad polskimi grobami, ksiądz Januś daje swoim parafianom przykład dumy z bycia Polakiem. Dbając o pamięć i prawdę historyczną, nie boi się podejmować trudnych tematów. W kwietniu 2024 r. przewodniczył uroczystości ponownego pochówku polskich ofiar stalinowskich represji z lat 1937–1938 w Raszkowie.

Regina Awtoniuk

Rodzina Reginy Awtoniuk po II wojnie światowej przeniosła się z Wołynia w okolice Chelma. Pielęgnując spuściznę swoich przodków, Regina Awtoniuk od lat dba o polskie miejsca pamięci na Wołyniu. W prace porządkowe, stanowiące istotny aspekt sprawowania opieki nad materialnymi świadectwami naszej historii, angażuje między innymi młodzież szkolną, funkcjonariuszy Straży Granicznej oraz członków rodzin żołnierzy 27. Wołyńskiej Dywizji Piechoty Armii Krajowej.

Każdego roku organizuje kilka wyjazdów na cmentarze znajdujące się w Ostrówkach i Woli Ostrowieckiej, Rymaczach, Lubomlu, Zasmykach, Bindudze, Bielinie, Kisielinie, Włodzimierzu. Wszystkie nekropolie i kwatery są porządkowane, odnawiane i dekorowane kwiatami oraz zniczami przez polskich wolontariuszy.

Regina Awtoniuk angażuje się również w inicjatywy mające na celu wspieranie osób polskiego pochodzenia mieszkających na Ukrainie. W ramach ogólnopolskiej akcji Rodacy Bohaterom aktywnie uczestniczy w niesieniu pomocy humanitarnej Polakom zamieszkującym na Ukrainie, organizuje dla nich zbiórki darów i pomaga w opiece nad polskimi dziećmi podczas ich letnich wyjazdów do ojczyzny. Od momentu rozpoczęcia przez Federację Rosyjską pełnoskalowej wojny Regina Awtoniuk wspiera rodaków, którzy pozostali na Ukrainie, a także tych, którzy znaleźli schronienie w Polsce, ale borykają się z poważnymi trudnościami ekonomicznymi.

Regina Awtoniuk jest członkiem Głównej Komisji Rewizyjnej Zarządu Głównego Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej oraz wchodzi w skład komisji rewizyjnej Stowarzyszenia Odra – Niemen.

Włada Majewska (1911-2011) nagroda *post mortem*

Włada Majewska urodziła się w 1911 r. we Lwowie. Miasto to było jej domem, źródłem tożsamości i inspiracją. Choć ukończyła prawo na Uniwersytecie Jana Kazimierza, to jeszcze przed II wojną światową rozpoczęła pracę w lwowskiej rozgłośni Polskiego Radia. Od samego początku była związana z popularną w przedwojennej Polsce audycją „Wesoła Lwowska Fala”, stworzoną przez Wiktora Budzyńskiego. Wybuch wojny zmusił Władę do opuszczenia Polski. Wraz z zespołem „Lwowska Fala”, towarzysząc żołnierzom Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, dała ponad osiemset występów w Wielkiej Brytanii, Francji, Holandii i Belgii.

Po wojnie osiedliła się w Londynie, gdzie została zaangażowana do teatru Mariana Hemara. Hemar napisał dla niej ponad sześćdziesiąt piosenek. W wielu z nich pobrzmiwała nuta tęsknoty za ukochanym Lwowem. Piosenki takie jak „Chlib kulikowski” czy „Rozmowa z księżycem” w wykonaniu Władysław Majewskiej weszły na stałe do klasyki polskiej twórczości emigracyjnej.

W 1951 r. Włada Majewska została zatrudniona w Rozgłośni Polskiej Radia Wolna Europa. Jego londyńską placówką współkierowała przez czterdzieści lat. Zrealizowała wiele audycji, wśród nich wywiady z wybitnymi osobistościami polskiej emigracji. Część nagrań poświęcona była przedwojnemu Lwowowi.

W testamencie zapisała swój londyński dom Instytutowi Polskiemu i Muzeum im. gen. Sikorskiego w Londynie, część środków przeznaczyła też dla Towarzystwa Miłośników Lwowa w Warszawie i w Londynie. Swe dokumenty przekazała między innymi do Kolekcji Leopolda w Muzeum Niepodległości w Warszawie i do archiwum Instytutu Polskiego w Londynie. Polskiemu Radiu przekazała londyńskie archiwum RWE z dźwiękowym zapisem twórczości Mariana Hemara, zachowane dzięki jej staraniom.

Klub Historyczny Szlakiem Narbutta

Klub Historyczny Szlakiem Narbutta to grupa ludzi z różnych środowisk i zawodów, których łączyła miłość do historii kresów północno-wschodnich. Patronem Klubu jest bohater powstania styczniowego – Ludwik Narbutt. Członkowie Klubu czczą też pamięć wileńskich i nowogródzkich żołnierzy Armii Krajowej.

Działalność Klubu obejmuje pielęgnowanie i odnawianie miejsc pamięci, upamiętnianie bohaterów powstania styczniowego i Armii Krajowej, organizowanie uroczystości i spotkań patriotycznych, obronę prawdy historycznej przed zapomnieniem i zniekształceniem.

Z podjętych działań warto wymienić wmurowanie tablicy pamiątkowej w miejscu śmierci Narbutta i jego żołnierzy na tzw. Świętych Błotach niedaleko Dubicz na Litwie i posadzenie tam dębów pamięci w rocznicę zawarcia unii lubelskiej. Członkowie klubu są regularnie zapraszani do udziału w uroczystościach poświęconych bohaterom powstania styczniowego i kresowych oddziałów AK. W styczniu 2025 r. uczestniczyli w państwowych obchodach 162. rocznicy wybuchu powstania styczniowego w Wilnie, a we wrześniu w pogrzebie Edwarda Borkowskiego i pięciu niezidentyfikowanych żołnierzy Armii Krajowej z oddziału Sergiusza Zyndrama-Kościalkowskiego ps. Fakir oraz uroczystościach upamiętniających zbrodnię ponarską. Grupa prowadzi także prelekcje i pokazy historyczne w szkołach w Polsce i na Litwie.

Klub podjął się zadania upamiętnienia w Szczecinie bohaterskich dowódców wileńskiej AK Jana Borysewicza ps. Krysia i Czesława Zajczkowskiego ps. Ragner. Poświęconą im pamiątkową tablicę odślonięto w kościele pw. Matki Boskiej Ostrobramskiej w Szczecinie 6 lipca 2025 r. Wyjątkowym elementem tego upamiętnienia są łuski karabinowe napełnione ziemią pobraną przez członków Klubu z miejsc śmierci „Krysi” i „Ragnera”, które znajdują się odpowiednio na Litwie i Białorusi.

Wyróżnienie Muzeum Lwowa i Kresów

Muzeum Lwowa i Kresów powstało w 2007 r. z inicjatywy Aleksandry i Bogdana Biniszewskich. Do utworzenia muzeum zainspirowali ich prof. Tadeusz Łodzian i Jerzy Janicki, na których kresowy klimat dworu państwa Biniszewskich wywarł ogromne wrażenie. Instytucja ma status muzeum prywatnego. Od 2011 r. objęta jest nadzorem Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Siedzibą Muzeum jest bardzo wiernie odtworzona kopia dworu kresowego z 1827 r. – rodzinnej posiadłości pradziadków właścicielki. Odwzorowana została zarówno elewacja, jak i wnętrza domostwa wraz z historycznym układem pomieszczeń. Dla zwiedzających Biniszewscy udostępniają parter budynku.

We wnętrzach dworu znajduje się unikatowa kolekcja eksponatów, która obejmuje m.in. płótna z katafalku ks. Józefa Poniatowskiego, odezwy do mieszkańców Lwowa z 1918 r., oryginalną lampę naftową Łukasiewicza, a także zbiór porcelany, rzeźb, obrazów i pamiątek wojennych. Dumą muzeum jest biblioteka zawierająca ok. 8 tys. woluminów.

Właściciele od lat starają się sprowadzać do Kukłówki Radziejowickiej niezwykle ciekawe obiekty związane z historią Polaków z Kresów. Tym sposobem na terenie Muzeum znalazła się stodoła wybudowana według projektu rzeźbiarza Jana Szczepkowskiego z 1916 r., kurnik oraz stajnie huculskie, a także dwie chaty polskich zesłańców sprowadzone z syberyjskiej Tunki.

W ramach cyklu spotkań edukacyjnych pod nazwą „Tajne komplety” państwo Biniszewscy organizują swoim dworze spotkania dzieci i młodzieży z osobami kultuwującymi kresowe tradycje i kulturę. Uczestnicy mieli okazję na przykład oglądać inscenizację pożegnania powstańców styczniowych, brać udział w warsztatach pisania piórem i warsztatach gier strategicznych. Nieodłącznym elementem „Tajnych kompletów” jest wspólne czytanie fragmentów najważniejszych polskich dzieł literackich, których autorzy urodzili się i tworzyli na dawnych Kresach Wschodnich.

Laureaci

Semper Fidelis

2019-2024

2019

Stefan Adamski
ks. Roman Dzwonkowski
plk Weronika Sebastianowicz
„Wołanie z Wołynia” pismo religijno-społeczne
Związek Harcerstwa Polskiego na Litwie

Wyróżnienie
Wiesław Helak

2020

Iness Todryk-Pisalnik i Andrzej Pisalnik
bp Jan Purwiński
Waldemar Szelkowski
ks. Roman Twaróg
Dora Kacnelson – nagroda *post mortem*

Wyróżnienie
Stanisław Srokowski

2021

ks. Jan Buras
ks. Adam Przywuski
Elżbieta Rusinko
Danuta Skalska
Społeczny Komitet Opieki nad Starą Rossą

Wyróżnienie
Maria i Marek Jastrzębscy

2022

Alwida Antonina Bajor
Jarosław Górecki
Wiesław Kapel
Stowarzyszenie Rodzina Ponarska
Mirosław Rowicki – nagroda *post mortem*

Wyróżnienie
Włodzimierz Bolecki

2023

Tomasz Kuba Kozłowski
Stanisław Szarzyński
Kresowe Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze im. Orłąt Lwowskich (KTTK)
Lubelska Wojewódzka Komenda Ochotniczych Hufców Pracy (LWK OHP)
Towarzystwo Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich

Wyróżnienie
Wojciech Drelicharz

2024

Mirosław Gajewski
Halina Kislacz
Olena Udovenko
Towarzystwo Przyjaciół Wilna i Ziemi Wileńskiej w Olsztynie
Tadeusz Marcinkowski – nagroda *post mortem*

Wyróżnienie
Marta Axentowicz-Bohosiewicz

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Warszawa
2025 r.

RP Patronat Honorowy
Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej
Karola Nawrockiego

PATRONI MEDIALNI

POLONIA

Radio Wnet

DZIEJE.PL
MEDIUM
HISTORICZNE

KRESY24.PL

iGalicyjski

PRZYSTANEK
HISTORIA